

gende fire nye medlemmer: landsarkivar Svend Aakjær (der dog tidligere havde været medlem, men i henhold til de gamle regler var udtrådt ved sin udnævnelse til landsarkivar i Viborg), dr. phil. Astrid Friis, museumsinspektør Georg Galster og arkivar dr. phil. Bjørn Kornerup. Selskabet tæller derefter i alt 22 medlemmer.

Med hensyn til selskabets virksomhed skal her fremhæves de store og betydelige arbejder, der allerede er under udgivelse: *Repertoriets 2. række* (hvoraf 4 bd. er udkomne), ved William Christensen; *Inkvisitionskommissionen af 20. jan. 1772* (3 bd. udkomne) ved Holger Hansen og *Breve til og fra Mogens Gyldestjerne og Anne Sparre* (1 bd. udkommet) ved E. Marquard. Men endvidere har selskabet i det forløbne år truffet forberedelser til tre nye udgiverarbejder: en udgivelse af *Hertug Hans den ældres registoranter* (Hansborgregistoranterne) fra tiden 1543—1580 ved mag. art., frk. C. E. Andersen, en udgivelse af *Frederik II.s dronning Sophies kopibøger*, der findes fra tiden 1588—1617, ved bibliotekar Svend Thomsen samt endelig en udgave af *Reynold Junges møntmesterregnskaber* (fra Grevfejdens tid) ved museumsinspektør Georg Galster. De to første udgiverarbejder skulde ske ud fra samme principper som de ved rigsarkivets store publikation »kancelliets brevbøger« anvendte, medens møntmesterregnskaberne skulde udgives in extenso. Ser man såvel på selskabets store løbende udgiverarbejder som på de opgaver, der er planlagt, og som det forhåbentlig ad åre vil lykkes at skaffe midlerne til og gennemføre, tør man formentlig slå fast, at »Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie« stadig hævder en smuk stilling i arbejdet for tidssvarende kildepublikationer til gavn for vort lands historiske forskning.

Holger Hjelholt.

Af Nationalmuseets længe forberedte og endnu længere planlagte store Værk *Danmarks Kirker* er 1. Hefte omhandlende Størsteparten af Købstadkirkerne i Præsto Amt nu udkommet paa Gads Forlag, og i Løbet af de kommende to Aar er det Hensigten at udgive de to første Bind, til hvilke Midlerne er sikrede: Præstø og Sorø Amter, der redigeres henholdsvis af Mag. Chr. Axel Jensen og Dr. Poul Nørlund i Forbindelse med Værkets faste Sekretær, Mag. V. Hermansen. Ligesom det tilsvarende, men langt bredere anlagte svenske Søsterværk »Sveriges Kyrkor« vil det bringe topografisk ordnede Beskrivelser af samtlige ældre Kirkebygninger — derunder saavidt gorligt ogsaa de forsvundne

— og deres Udstyr: Kalkmalerier, Inventar og Gravminder, hvorimod der intet Hensyn tages til Kirkernes Gods- eller Præstehistorie. Grænsen nedadtil er sat til c. 1850. Kirker byggede efter den Tid medtages overhovedet ikke, medens det nyere Inventar kortelig nævnes. Grundlaget er de i Museets Arkiv gennem mange Aar indsamlede, meget udførlige Kirkebeskrivelser, af hvilke der udarbejdes kortere Redaktioner, som derefter revideres paa Stedet. Jævnside hermed er i størst muligt Omfang benyttet arkivalisk og litterært Materiale, dels hentet fra Regeringens og Kirkernes egne Arkiver dels fra de af Kancelliet indkaldte Præstindberetninger fra 18. og 19. Aarh. til Thura, Hofman og Oldsagskommissionen, af hvilke navnlig de første indeholder et betydeligt, kun derfra kendt personalhistorisk Stof. Indenfor hver enkelt Kirke følger Beskrivelsen en engang for alle fastlagt Plan. Først behandles selve Kirkebygningen begyndende med dennes ældste, næsten altid romanske Kærne og skildrende dens Udvikling gennem Tiderne. Dernæst gøres der Rede for mulige Kalkmalerier og det egentlige Inventar og sluttelig for Gravminderne: Ligsten og Epitafier, Kister og Sarkofager. Personhistoriske Indskrifter ældre end 1550 aftrykkes in extenso, de yngre gengives derimod i Regestform med Medtagelse af alt egentligt personalhistorisk Stof. Hvert Bind (Amt), der udgør en Helhed og sælges for sig, afsluttes med en kunsthistorisk Oversigt, der af Hensyn til Udlandet ogsaa gives i engelsk Oversættelse. Texten støttes i vid Udstrækning af Illustrationer. Af hver Kirke gives saaledes en Grundplan i samme Maalestoksforhold, saaledes at Benytteren let kan danne sig et Billede af deres indbyrdes Størrelsesforhold, og ved hver Landsbykirke bringes et Udsnit af Matrikelkortene fra o. 1800, der viser Kirkens Plads i den gamle, endnu ikke udflyttede Landsby og dennes Plan. Ellers er Hovedvægten forstaaeligt nok lagt paa fotografiske Gengivelser af Bygning og Inventar, Enkeltheder saavel som Helhed.

Uagtet det ingenlunde er Meningen at give udtømmende Monografier over de enkelte Kirker — snarere derimod at danne et Grundlag for saadanne — vil Værkets Omfang alligevel blive meget betydeligt. Exempelvis kan nævnes, at medens Beskrivelsen af St. Peders Kirke i Næstved i sidste Udgave af Trap fylder 4 Sider, er den her paa 58 Sider. I alt vil Præstø Amt blive paa c. 60 store, 16-sidede Ark og Sorø Amt antagelig ligesaa meget. Takket være de betydelige Understøttelser, Museet har modtaget fra de to Carlsbergfond og Zeuthens Legat, og som overhovedet har muliggjort Udgivelsen, vil Prisen dog kunne sættes saa lavt, at Værket ikke blot vil kunne blive til Nytte for Videnskaben,

i første Række Kunst-, Lokal- og Personalhistorien, men forhaabentlig ogsaa opfylde sit andet Formaal: at give alle interesserede, og ikke mindst den paagældende Egns Befolkning god og grundig Besked om det Æmne, det omhandler.

M. Mackeprang.

Skønt Festskrifter er ved at være en Landeplage i den lærde Verden, bliver man glad ved *Festskriftet til H. P. Hanssen* baade for den Mands Skyld, der hædredes paa sin 70 Aars Dag, og fordi Værket i sig selv er en værdig Hyldest, frembaaret af mange Slags Folk saavel sondaana som nordenaana og baade af dem, der stod sammen med H. P. Hanssen, og dem, der stod ham imod i Grænespørgsmaalet. Det synes naturligt og smukt, at Festskriftet har samme Karakter som »Sønderjydske Aarbøger«; lærde historiske Undersøgelser, Erindringer af Førere og Menige og Redegørelser for Nutidsforhold staar Side om Side; og Sønderjylland er Æmnet, hvorum Bidragene samler sig.

Alle Bidrag — 26 i Tal — kan ikke opregnes her, kun nogle faa Stykker skal nævnes for at give Exempler paa Bogens forskelligeartede Indhold. Knud Fabricius bringer en Undersøgelse: *Det slesvigholstenske Kancelli og Reskriptet af 15. Decbr. 1810*, der bygger paa et lykkeligt Fund af Concepten til I. O. F. Spies' Indlæg under Kancelliets Drøftelse af Reskriptets Gennemførelse. Denne Concept giver ikke blot Spies' Votum, men refererer under Polemik andre Anskuelser, der blev gjort gældende, saaledes at man i store Træk kan iagttage Meningernes Brydning og følge Sagens Gang. M. Mackeprang tager Æmne fra en Tid, da der var levende videnskabelig Forbindelse og stadig Correspondence mellem Forskerne i København og Kiel. Han beretter, hvorledes Oldsagssamlingen i Kiel, der skulde drage Fund fra Hertugdømmerne til sig, blev stiftet efter Tilskyndelse fra København, fra den kgl. Kommission til Oldsagers Opbevaring og gennem de første fattige Aar fik Støtte af Kommissionen og navnlig af dens Sekretær Chr. Jürgensen Thomsen. Dr. Mackeprangs Skitse giver ny Anledning til at begære en Bog om denne mærkelige Mand. Jacob Appels Bidrag: *Klosterpolitikken* er kort, men meget vægtigt. Foruden dette Stykke er der et Par andre, som skildrer kirkelige Forhold og minder om, hvor meget vi trænger til en slesvigsk Kirkehistorie gennem Tiderne. Ret skrevet vilde den lære os mange Ting om Sønderjyderne. Om Bondeskik og politisk Liv i Haderslev Vesteramt i Hans Krügers Tid beretter Gaardejer Refslund Poulsen, Bovlund, bredt og